

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Tämä on alkuperäisen julkaisun rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original publication. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Pyykkö, T., Niemikorpi, S. & Tervonen, H. 2022. Näkymättömät naiset – naisten asunnottomuutta leimaavat piiloasunnottomuus ja kokemukset häpeästä. Oamk Journal 208/2022. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022121571803>

Näkymättömät naiset – naisten asunnottomuutta leimaavat piiloasunnottomuus ja kokemukset häpeästä

20.12.2022 - Pyykkö Tiina, Niemikorpi Sirpa, Tervonen Harriet

Asunnottomat naiset ovat entistä nuorempia ja huonokuntoisempia, ja naisille tyypillisen piiloasunnottomuuden vuoksi heidän tavoittamisensa on vaikeaa. Piiloasunnottomuutta pitkittävät majapaikasta toiseen siirtyminen, ennakkoluulot ja -asenteet asunnottomuuspalveluita kohtaan, huonot kokemukset palveluista sekä turvallisen matalan kynnyksen paikan puuttuminen. Piiloasunnottomuuteen liittyy hyväksikäytetyksi tulemisen uhka, ja väkivalta näyttäytyykin aivan keskeisenä osana naisten asunnottomuutta. Asunnottomuus aiheuttaa naisille voimakasta häpeää, sillä asunnottomuus tarkoittaa naisille epäonnistumista muun muassa niissä odotuksissa, joita yhteiskunta heille asettaa.

Piiloasunnottomuus tekee asunnottomat naiset näkymättömiksi (kuva: Gerd Altmann/pixabay.com).

Vaikka Suomi on ainoana Euroopan maana onnistunut vähentämään asunnottomuutta, on naisten suhteellinen osuus asunnottomista kasvanut 2000-luvulla. Asunnottomia naisia oli vuoden 2021 marraskuussa 891 henkilöä, mikä vastaa 23 prosenttia kaikista asunnottomista. Etenkin naisilla piiloasunnottomuus on merkittävässä roolissa, minkä takia heidän asunnottomuutensa on näkymätöntä. [1] [2] [3] [4]

Asunnottomuuteen kytkeytyvät usein huono-osaisuus ja heikko yhteiskunnallinen asema. Heikoimmassa asemassa olevat ihmiset ovat usein vaiennettuja, jolloin heidän on haastavaa vaikuttaa omiin asioihinsa ja tilanteeseensa. Asunnottomat naiset muodostavat oman ryhmänsä asunnottomien joukossa, mutta heidän tarpeitaan ei tunnisteta, sillä asunnottomuus on ilmiönä miesvaltainen. Asunnottomat naiset saivat äänensä kuuluviin Oulun ammattikorkeakoulussa tehdyssä opinnäytetyössä [5], jossa kuvailtiin naisten kokemuksia asunnottomuudesta.

Naisten piiloasunnottomuutta pitkittävät useat eri tekijät

Naisesta tulee piiloasunnoton silloin, kun hän asunnottomana valitsee esimerkiksi sukulaisen tai kaverin luokse majoittumisen, mutta tuttujen ihmisten luona majailu kuitenkin altistaa sosiaaliset suhteet ristiriidoille. [6] [7] Asunnottomuuden pitkittyessä majoittumista alkavat leimata epävarmuus ja turvattomuus, ja tuttujen ihmisten sijasta naiset voivat joutua yöpymään jopa tuntemattomien luona. Naiset saattavat joutua tekemään erilaisia palveluksia yösijaa vastaan ja piiloasunnottomina ovat alttiina väkivallalle ja hyväksikäytölle. Siitä huolimatta naiset pysyvät edelleen piiloasunnottomina sen sijaan, että hakeutuisivat asunnottomuuspalveluiden piiriin.

”Et mää oon itekki kuullu meleko hurjia juttuja, että mitä naiset on oikeesti jopa tehny sen takia, että saavat katon pään päälle ees yheksi yöksi.”

Naisten piiloasunnottomuutta lisää se, että heille ei ole omaa vain naisille suunnattua paikkaa mihin mennä [8]. Esimerkiksi Oulussa asunnottomille tilapäismajoitusta tarjoaa ainoastaan Kenttätien palvelukeskus, mikä vaikeuttaa entisestään naisten tilannetta. Palvelukeskukseen hakeutumisen esteenä saattaa olla väkivallan tekijän tai hyväksikäyttäjän majoittuminen samassa yksikössä [9].

Naiset pelkäävät palvelukeskukseen menemistä, ja heillä saattaa olla traumoja päihteitä käyttäviä miehiä kohtaan. Avun hakemisen esteenä ovat myös vahvat ennakkoluulot ja -asenteet Kenttätien palvelukeskukseen liittyen.

Piiloasunnottomuus pitkittyy myös sen vuoksi, että asunnottomuuden lisäksi naisilla on usein taustallaan myös muita haasteita, kuten päihde- ja mielenterveysongelmia, lasten huostaanottoja, väkivallan ja hyväksikäytön kokemuksia sekä traumatisoitumista. Naisten monisyisiin ongelmiin ei osata vastata palveluissa, vaan apu kohdistuu liian suppeasti yksittäiseen ongelmaan sen sijaan, että elämäntilanne otettaisiin kokonaisvaltaisesti huomioon. Asunnottomat naiset tulevat torjutuksi palveluiden järjestäjien ja viranomaisten taholta. Todella usein he jäävät jopa kokonaan ilman julkisia sosiaalihuollon palveluita [10].

”Esimerkiksi aikuissosiaalityö, niin niillä ois varmaan ollu ehkä keinoja siihen mun tilanteeseen, mutta mulle ei tarjottu mitään keinoja, ei ikinä mitään vaihtoehtoja ees annettu, että mulla ois ees ollu jotain mistä valita tai jotain mitä tehdä.”

Häpeä varjostaa asunnottoman naisen elämää

Asunnottomuus aiheuttaa naisille häpeän tunnetta. Asunnottomuus on naisille monestakin syystä erittäin häpeällistä, sillä naisiin kohdistuu tietynlaisia vaatimuksia asumisen ja elämännhallinnan onnistumisesta. Yhteiskunnassa naisen odotetaan huolehtivan kodistaan, itsestään ja lapsistaan, ja asunnottomuus tarkoittaa naiselle epäonnistumista kaikissa näissä odotuksissa. [8] [10]

Koska häpeä on tunteena voimakkaasti sosiaalinen, sillä on merkitystä, mitä toiset ihmiset ajattelevat itsestä ja millaisena muiden silmissä näyttäytyy [10]. Asunnottomuus aiheuttaa eriarvoisuutta, ja oman aseman tiedostaminen saa tuntemaan itsensä merkityksettömäksi. Asunnottoman naisen häpeä omasta tilasta voi olla niin voimakasta, että paremmassa asemassa olevia ihmisiä aletaan vältellä, mikä voi rajoittaa jopa ulkona liikkumista. Riittämättömyyden ja huonommuuden tunne saa aikaan vetäytymistä ja etäisyyden ottamista muuhun yhteiskuntaan [11]. Häpeän takia hakeudutaan mieluummin samanlaisessa tilanteessa olevien ihmisten joukkoon, sillä he eivät arvostele.

”Pimiä aika oli aina se, että kun liikkuu. Mää tosi paljon välttelin paikkoja, missä oli tavallisia ihmisiä ja se johtuu vaan siitä, että koska vaan häpesi sitä ommaa tillaa.”

Muun muassa päihteiden avulla nainen pyrkii selviytymään häpeän tunteista, ja päihdeongelmilla onkin vahva rooli asunnottomien naisten elämässä [12]. Päihteillä yritetään helpottaa omaa oloa, ja ne ovat keino selvitä päivästä toiseen. Päihteidenkäyttö voi olla syy sille, minkä takia on asunnottomana ylipäänsä säilynyt hengissä [13]. Asunnottomuuden aiheuttamat vaikeat tunteet ja päihteidenkäyttö saavat kuitenkin aikaan kierteen, jossa molemmat tekijät vahvistavat toisiaan ja syventävät ahdinkoa entisestään.

Asunnottomat naiset tarvitsevat nais erityisyyden huomioivia palvelupolkuja

Asunnottomat naiset asettuvat yhteiskunnassa yhteen marginaalisimmista ja huono-osaisimmista ryhmistä. Naisille tyypillisintä on piiloasunnottomuus, jonka vuoksi naisten asunnottomuuden laajuutta ei tiedosteta. Näin ollen asunnottomat naiset jäävät näkymättömiksi palvelujärjestelmässä, päättäjien taholla ja jopa asumispalveluissa.

Naisten asema on äärimmäisen huono, sillä he jäävät usein yksin palvelujärjestelmän aukkojen vuoksi. Tämän lisäksi naisten asemaa heikentää monien eri ongelmien yhteen kietoutuminen, jolloin palveluissa ei osata vastata heidän tarpeisiinsa ja naiset kokevat, etteivät he tule kuulluiksi. Asunnottomat naiset tarvitsisivat valmiita palvelupolkuja ja erityisosaamista (muun muassa trauma-, väkivalta-, mielenterveys- ja päihdetyötä), joissa asunnottomuuden nais erityiset piirteet tunnistettaisiin ja osattaisiin ottaa huomioon.

Opinnäytetyössä [5] kävi ilmi, että piiloasunnottomia naisia on huomattavasti enemmän Oulun alueella kuin mitä katukuva antaa ymmärtää. Asunnottomat naiset tarvitsisivat turvallisen, helposti saavutettavan paikan, joka on tarkoitettu vain naisille. Paikan avulla piiloasunnottomat naiset voisivat rohkaistua hakemaan helpommin apua ja voisivat muun muassa välttää yöpymisen epämiellyttävän ihmisen luona tai oleskelun paikassa, jossa joutuu tekemään palveluksia tai jossa on väkivallan ja hyväksikäytön uhka.

Naisilla saattaa olla taustallaan erittäin rankkoja ja traumatisoivia kokemuksia, minkä vuoksi naisten kohtaaminen vaatii empatiaa, hienovaraisuutta sekä oman tilan antamista naiselle. Naisten kohtaamisessa tulee myös ottaa huomioon se, kuinka häpeällinen kokemus asunnottomuus on naiselle. Vain asunnottomille naisille tarkoitettuun paikkaan nainen voisi tulla omana itsenään ja häpeämättä omaa tilannettaan.

Asunnottomuuden näkyväksi tuomisella avun ja tuen tarpeet voitaisiin ottaa paremmin huomioon ja kehittää palveluita nimenomaan asunnottomien naisten tarpeita vastaaviksi. Näin ennaltaehkäistäisiin ongelmien kasautumista, syrjäytymistä sekä vähennettäisiin muun muassa terveydenhuollon kuormitusta. Tasa-arvoistamalla ja kehittämällä naisten asunnottomuuspalveluita saataisiin piiloasunnottomuus vähenemään ja sen seurauksena naisten yhteiskunnallinen asema, osallisuus sekä osallistumisen mahdollisuudet paranisivat.

Tiina Pyykkö

opiskelija

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Sirpa Niemikorpi

opiskelija

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Harriet Tervonen

lehtori

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Artikkeli perustuu opinnäytetyöhön:

Pyykkö, T. & Niemikorpi, S. 2022. Naisten kokemuksia asunnottomuudesta. Oulun ammattikorkeakoulu, sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022100720974>

Lähteet

[1] Granfelt, R. 2018. Sosiaalityö kodin rakentamistyönä yhteiskunnan marginaaleissa. Teoksessa J. Ranta, J-M. Räsänen & K. Günther (toim.) Tutkiva sosiaalityö. Sosiaalityön kodit ja kodit sosiaalityössä. Talentia-lehti. Sosiaalityön tutkimuksen seura, 61–72. Hakupäivä 1.3.2022. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/1192d5b8-da87-11ec-bdec-00155d64030a>

- [2] Kaakinen, J. 2020. Esipuhe. Teoksessa L. Lehtonen, R. Granfelt & P. Azeem (toim.) Kohti kotia ja turvaa – Nais erityisyys asunnottomuustyössä. Y-Säätiö, 9. Hakupäivä 27.2.2022. [https://asuntoensin.fi/assets/files/2020/12/Kohti kotia ja turvaa-pdf-versio-sivut.pdf](https://asuntoensin.fi/assets/files/2020/12/Kohti_kotia_ja_turvaa-pdf-versio-sivut.pdf)
- [3] Lehtonen, L. & Azeem, P. 2020. Johdanto. Teoksessa L. Lehtonen, R. Granfelt & P. Azeem (toim.) Kohti kotia ja turvaa – Nais erityisyys asunnottomuustyössä. Y-Säätiö, 14–16. Hakupäivä 25.2.2022. [https://asuntoensin.fi/assets/files/2020/12/Kohti kotia ja turvaa-pdf-versio-sivut.pdf](https://asuntoensin.fi/assets/files/2020/12/Kohti_kotia_ja_turvaa-pdf-versio-sivut.pdf)
- [4] Asumisen rahoitus ja kehittämiskeskus ARA. 2022. Asunnottomat 2021. Selvitys 2/2022. Hakupäivä 3.3.2022. [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot ja selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat 2021\(62592\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2021(62592))
- [5] Pyykkö, T. & Niemikorpi, S. 2022. Naisten kokemuksia asunnottomuudesta. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 11.10.2022. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022100720974>
- [6] Ahtola-Poiesz, P., Gergov-Koskelo, A. & Virrankoski, L. 2020. Talousasioiden puheeksiotto ja traumainformoitu työote tukemassa asumista Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhteisöissä. Teoksessa L. Lehtonen, R. Granfelt & P. Azeem (toim.) Kohti kotia ja turvaa – Nais erityisyys asunnottomuustyössä. Y-Säätiö, 44–51. Hakupäivä 16.7.2022. [https://asuntoensin.fi/assets/files/2020/12/Kohti kotia ja turvaa-pdf-versio-sivut.pdf](https://asuntoensin.fi/assets/files/2020/12/Kohti_kotia_ja_turvaa-pdf-versio-sivut.pdf)
- [7] Granfelt, R. & Turunen, S. 2021. Naisten asumispoluilta kerrottua – asukkaiden ja ammattilaisten kokemuksia asunnottomuudesta, kodista ja asumissosiaalisesta työstä. Y-Säätiö. Hakupäivä 4.3.2022. [https://ysaatio.fi/assets/files/2021/09/1.WEB Tutkimusraportti Granfelt Turunen 2021.pdf](https://ysaatio.fi/assets/files/2021/09/1.WEB_Tutkimusraportti_Granfelt_Turunen_2021.pdf)
- [8] Lehtonen, L. 2020. NEA – nais erityisyys asunnottomuustyössä. Teoksessa L. Lehtonen, R. Granfelt & P. Azeem (toim.) Kohti kotia ja turvaa – Nais erityisyys asunnottomuustyössä. Y-Säätiö, 36–42. Hakupäivä 1.3.2022. [https://asuntoensin.fi/assets/files/2020/12/Kohti kotia ja turvaa-pdf-versio-sivut.pdf](https://asuntoensin.fi/assets/files/2020/12/Kohti_kotia_ja_turvaa-pdf-versio-sivut.pdf)
- [9] Kvist, P. 2020. Kenellä on vastuu asunnottomuudesta? Tapaustutkimus oululaisesta asunnottomuudesta. Jyväskylän yliopisto. Opinnäytetyö. Hakupäivä 19.7.2022. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202006013598>

[10] Rännäli, E. 2021. Nais erityisyyden toteutuminen naisten asumispoluilla ja heille suunnatuissa asunnottomuustyön palveluissa kolmannen sektorin työntekijöiden tulkitsemana. Turun yliopisto. Opinnäytetyö. Hakupäivä 23.3.2022.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021052030781>

[11] Laihiala, T. 2018. Kokemuksia ja käsityksiä leipäjonoista. Huono-osaisuus, häpeä ja ansaitsevuus. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Hakupäivä 18.7.2022.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2699-9>

[12] Granfelt, R. 1998. Kertomuksia naisten kodittomuudesta. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

[13] Mayock, P. & Sheridan, S. 2012. Women's 'Journeys' to Homelessness. Key Findings from a Biographical Study of Homeless Women in Ireland. Women and Homelessness in Ireland, Research Paper 1. Dublin: School of Social Work and Social Policy and Children's Research Centre, Trinity College Dublin. Hakupäivä 5.4.2022.

https://www.researchgate.net/publication/280229636_Women's_'Journeys'_to_Homelessness_Key_Findings_from_a_Biographical_Study_of_Homeless_Women_in_Ireland

METATIEDOT

Tyyppi: Artikkel

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 208/2022

Julkaisuvuosi: 2022

Tekijätiedot: Pyykkö Tiina, Niemikorpi Sirpa, Tervonen Harriet

Oikeudet: [CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022121571803>

Tiivistelmä: Asunnottomat naiset ovat entistä nuorempia ja huonokuntoisempia, ja naisille tyypillisen piiloasunnottomuuden vuoksi heidän tavoittamisensa on vaikeaa. Piiloasunnottomuutta pitkittää majapaikasta toiseen siirtyminen, ennakkoluulot ja -asenteet asunnottomuuspalveluita kohtaan, huonot kokemukset palveluista sekä turvallisen matalan kynnyksen paikan puuttuminen. Piiloasunnottomuuteen liittyy hyväksikäytetyksi tulemisen uhka, ja väkivalta näyttäytyykin aivan keskeisenä osana naisten asunnottomuutta. Asunnottomuus aiheuttaa naisille voimakasta häpeää, sillä asunnottomuus tarkoittaa naisille epäonnistumista muun muassa niissä odotuksissa, joita yhteiskunta heille asettaa. Artikkel perustuu opinnäytetyöhön naisten kokemuksista asunnottomuudesta.